

Umowa o zarządzanie spółką kapitałową a odpowiedzialność kontraktowa menedżera-członka zarządu wobec osób trzecich

Agreement for managing an incorporated/limited company
and contractual liability of the manager-member
of the board towards third parties

Streszczenie

Rozważania zawarte w artykule poświęcone są odpowiedzialności kontraktowej członka zarządu spółki kapitałowej w związku z wprowadzeniem do kontraktu menedżerskiego postanowienia, zgodnie z którym menedżer odpowiada wobec osób trzecich za szkody będące następstwem niewykonania lub nienależytego wykonania obowiązków wynikających z tego kontraktu. Zdaniem autora przytoczone wyżej postanowienie kontraktu menedżerskiego nie powoduje takiego skutku, że odpowiedzialność wobec osób trzecich ponosi menedżer-członek zarządu, a nie spółka. Przez postanowienie, o którym mowa, nie dochodzi do zwolnienia spółki od ponoszenia odpowiedzialności wobec osób trzecich i przeniesienia tej odpowiedzialności na menedżera-członka zarządu spółki kapitałowej.

Słowa kluczowe

odpowiedzialność menedżera, kontraktowa
odpowiedzialność spółki, odpowiedzialność wobec
osób trzecich, konstrukcja przeniesienia
odpowiedzialności

Uwagi wstępne

Umowa o zarządzanie spółką kapitałową a odpowiedzialność kontraktowa menedżera-członka zarządu wobec osób trzecich to istotny problem prawny, jaki wyłonił się na tle wprowadzania do kontraktu menedżerskiego członka zarządu postanowienia, zgodnie z którym menedżer odpowiada wobec osób trzecich za szkody wyrządzone w czasie

Abstract

The meditations included in this article are dedicated to contractual liability of a member of the board of an incorporated (limited) company in reference to the introducing into the managerial contract a clause, according to which the manager is liable towards third persons for damages resulting from non-performance or ill-performance of the duties under such contract. In the author's opinion, the aforementioned clause in a managerial contract does not cause that the manager-member of the board assumes liability towards third persons, and not the company. Such clause in question does not lead to releasing a company from liability towards third persons and transferring the liability onto the manager-member of the board of the company.

Keywords

manager's liability, company contractual liability,
liability toward third persons, construction of liability
transfer

wykonywania przez niego przedmiotu kontraktu menedżerskiego, będące następstwem niewykonania lub nienależytego wykonania obowiązków z niego wynikających.

Czy przytoczone postanowienie powoduje skutek prawny polegający na tym, że odpowiedzialność wobec osób trzecich ponosi menedżer-członek zarządu, a nie spółka kapitałowa? Twierdząca odpowiedź na to pytanie oznaczałaby to, że spółka kapitałowa przez postanowienie

kontraktu menedżerskiego o odpowiedzialności menedżera-członka zarządu wobec osób trzecich może uwolnić się od odpowiedzialności kontraktowej wobec tych osób, przypisując taką odpowiedzialność menedżerowi w nawiązanym z nim kontrakcie. Co więcej, oznaczałoby to też, że przez wprowadzenie takiego postanowienia do kontraktu menedżerskiego spółka może zmienić status podatkowy menedżera-członka zarządu ze statusu osoby wykonującej działalność osobiście na status osoby wykonującej pozarolniczą działalność gospodarczą, a status ubezpieczeniowy ze statusu zleceniobiorcy na status osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą.

Odpowiedzialność menedżera-członka zarządu wobec osób trzecich według Interpretacji Indywidualnej Dyrektora Izby Skarbowej w Łodzi z 12 sierpnia 2015 r., nr I P TPP 1/4512-325/15-4/MSu

Postanowienie kontraktu menedżerskiego, zgodnie z którym menedżer-członek zarządu spółki kapitałowej odpowiada wobec osób trzecich za szkody wyrządzone w czasie wykonywania przez niego przedmiotu kontraktu menedżerskiego, będące następstwem niewykonania lub nienależytego wykonania obowiązków z niego wynikających, było przedmiotem Interpretacji Indywidualnej z 12 sierpnia 2015 r. Dyrektora Izby Skarbowej w Łodzi (<https://sip.mf.gov.pl/views/szczegoly-inetpretacje>). W interpretacji tej zaznaczono, że — jak wynika z wniosku — menedżer odpowiada wobec spółki lub osób trzecich za szkody wyrządzone w czasie wykonywania przez niego przedmiotu kontraktu menedżerskiego, będące następstwem niewykonania lub nienależytego wykonania obowiązków z niej wynikających, a więc menedżer „ponosi odpowiedzialność za wykonywane przez siebie usługi również względem innych podmiotów niż sama Spółka. Z powyższego wynika zatem, że warunek odpowiedzialności za wykonanie czynności w ramach kontraktu menedżerskiego, który decyduje o uznaniu czynności za wykonywaną samodzielnie działalność gospodarczą, o której mowa w art. 15 ust. 1 wyżej wymienionej ustawy o podatku od towarów i usług, jest spełniony”.

We wskazanej interpretacji jednoznacznie przyjęto, że postanowienie zawarte z członkiem zarządu kontraktu menedżerskiego, zgodnie z którym menedżer odpowiada wobec osób trzecich za szkody wyrządzone w czasie wykonywania przez niego przedmiotu kontraktu menedżerskiego, będące następstwem niewykonania lub nienależytego wykonania obowiązków z niego wynikających, powoduje odpowiedzialność menedżera wobec osób trzecich w miejsce odpowiedzialności spółki kapitałowej. Inaczej mówiąc, odpowiedzialność menedżera wobec osób trzecich zastępuje odpowiedzialność spółki kapitałowej wobec osób trzecich.

Odpowiedzialność menedżera-członka zarządu wobec osób trzecich według wyroku WSA w Łodzi z 28 stycznia 2018 r., I FSK 927/16

Na przedstawioną wyżej Interpretację Indywidualną Dyrektora Izby Skarbowej w Łodzi wniósł skargę wnioskodawca,

czyli menedżer, który zawarł kontrakt menedżerski. WSA w Łodzi, wyrokiem z 28 stycznia 2016 r., I SA/Łd 1314/15, uchylił wymienioną interpretację indywidualną. W uzasadnieniu WSA wskazał, że okolicznością istotną w rozpatrywanej sprawie jest kwestia, czy członek zarządu-menedżer jest odpowiedzialny wobec osób trzecich za czynności i działania, które można mu przypisać w ramach wykonywanych usług zarządzania. Dalej WSA wskazał, że „Niewątpliwie członek zarządu na mocy art. 293 § 1 k.s.h. ponosi odpowiedzialność cywilnoprawną wobec spółki za szkodę wyrządzoną działaniem lub zaniechaniem sprzecznym z prawem lub postanowieniami umowy (statutu) spółki. Odpowiedzialność ta ma charakter odszkodowawczej odpowiedzialności *ex contractu*, tj. oparta jest na istniejącej między spółką a członkiem jej organu więzi zobowiązaniowej, której naruszenie skutkuje odpowiedzialnością odszkodowawczą. Członek zarządu ponosi ją wyłącznie wobec spółki. Zatem nawet jeśli następstwem wadliwego działania lub zaniechania członka zarządu będzie szkoda wyrządzona przez spółkę osobie trzeciej, a nie wobec członka jej organu (...). Z powyższego wynika, że Spółka odpowiada za działania i zaniechania swoich ustawowych organów — zarządu jak za swoje własne, zaś odpowiedzialność ta nie obciąża członków organów spółki, w tym także członków zarządu w ich relacji do osób trzecich”.

Reasumując WSA uznał, że „skarżąca w okolicznościach przedmiotowej sprawy będąc członkiem zarządu — menedżerem w Spółce nie jest podatnikiem VAT. Jej działalności nie można przypisać spełnienia warunku samodzielności, który stanowi immanentną cechę działalności gospodarczej w rozumieniu art. 15 ust. 1 ustawy o VAT. Jako członek zarządu menedżer działa w ramach struktury organizacyjnej zarządzanej Spółki, nie ponosi kosztów swej działalności, wynagrodzenie nie jest uzależnione od ekonomicznego ryzyka i działa jedynie w imieniu i na rzecz zarządzanej Spółki”.

W powyższym wyroku WSA ograniczył ustalenia dotyczące odpowiedzialności wobec osób trzecich do działania menedżera-członka zarządu w ramach stosunku organizacyjnego (stosunku korporacyjnego). WSA nie poddał analizie postanowienia kontraktu menedżerskiego, według którego menedżer odpowiada wobec osób trzecich za szkody wyrządzone w czasie wykonywania przez niego przedmiotu kontraktu menedżerskiego, będące następstwem niewykonania lub nienależytego wykonania obowiązków z niego wynikających.

Odpowiedzialność menedżera-członka zarządu wobec osób trzecich według wyroku NSA z 6 kwietnia 2018 r., I FSK 927/16

NSA po rozpoznaniu w dniu 6 kwietnia 2018 r. (LEX nr 2494853) na rozprawie w Izbie Finansowej skargi kasacyjnej Ministra Finansów od wyroku WSA w Łodzi z 28 stycznia 2016 r., I SA/Łd 1314/15, w sprawie ze skargi Ministra Finansów na Interpretację Indywidualną Dyrektora Izby Skarbowej w Łodzi (działającego w imieniu Ministra Finansów) z 12 sierpnia 2015 r., nr I PTPP 1/4512-325/15-4/MSu, w przedmiocie podatku od towarów i usług uchylił zaskarżony wyrok w całości.

NSA odnosząc się do stanowiska sądu pierwszej instancji wskazał, że przepisy ustawy o VAT nie uzależniają rozważań co do uznania menedżera za podatnika VAT od tego, czy jest on członkiem zarządu spółki. Tym samym odwoływanie się do ukształtowanej na gruncie kodeksu spółek handlowych kwestii odpowiedzialności spółki za działania lub zaniechania swoich ustawowych osób (stanowiących zarząd) nie może abstrahować od odpowiedzialności menedżera wobec osób trzecich przewidzianej w umowie menedżerskiej zawartej ze spółką. Dalej NSA zaznaczył, że nie ma „uzasadnienia stanowisko Sądu pierwszej instancji, że ze względu tylko na przynależność organizacyjną członka zarządu nie może on wykonywać samodzielnie działalności gospodarczej. Chcąc ocenić, czy jest on podatnikiem VAT, czy nie, należy dokonać analizy kontraktu menedżerskiego w celu ustalenia, czy stosunek ten ma cechy charakterystyczne dla stosunku pracy, czy też dla umowy cywilnoprawnej pod kątem przesłanek określonych w art. 15 ust. 3 pkt 3 ustawy o VAT. Przy ocenie tej należy mieć przy tym na uwadze odrębność stosunku organizacyjno-prawnego członka zarządu spółki i stosunku wynikającego z zawartego kontraktu”.

W kwestii odpowiedzialności menedżera-członka zarządu wobec osób trzecich NSA stwierdził, że skoro zgodnie z umową menedżer ponosi odpowiedzialność za szkody wyrządzone w związku z prowadzoną działalnością wobec osób trzecich, a nie spółka, to nie można było wbrew tej okoliczności przyjąć, iż spółka ponosi odpowiedzialność za działania menedżera objęte rzeczoną umową. Ewentualna odpowiedzialność spółki za działania jej członków zarządu, wynikająca z przepisów prawa, jest obojętna dla ustalenia na gruncie ustawy o VAT charakteru prawnego czynności wykonywanych w ramach kontraktu menedżerskiego przez menedżera, nawet jeśli jest on członkiem zarządu spółki.

Dalej NSA stwierdził: „W świetle tak podanych przez wnioskodawcę okoliczności stwierdzić trzeba było, że nie została spełniona trzecia z przesłanek tkwiących w prawidłowo już wyłożonym art. 15 ust. 3 pkt 3 u.p.t.u.”¹. Według wyroku NSA oznacza to, że zlecający zarządzanie, czyli spółka, nie ponosi odpowiedzialności wobec osób trzecich z tego powodu, iż kontrakt menedżerski zawiera klauzulę o odpowiedzialności menedżera za niewykonanie lub nienależyte wykonanie obowiązków z niego wynikających.

Odpowiedzialność menedżera-członka zarządu wobec osób trzecich według Interpretacji Ogólnej Ministra Finansów z 6 października 2017 r., nr PT3.8101.11.2017

Postanowienie kontraktu menedżerskiego, zgodnie z którym menedżer-członek zarządu odpowiada wobec osób trzecich za szkody wyrządzone w czasie wykonywania przez niego przedmiotu kontraktu menedżerskiego, będące następstwem niewykonania lub nienależytego wykonania obowiązków z niego wynikających było przedmiotem Interpretacji Ogólnej Ministra Finansów z 6 października 2017 r., nr PT3.8101.11.2017. W interpretacji tej uznano, że jeżeli umowa cywilnoprawna (stosunek prawny) przewiduje odpowiedzialność zarządzającego

wobec osób trzecich (za szkody wyrządzone w związku z prowadzoną działalnością, przy czym odpowiedzialność ta jest niezależna od odpowiedzialności zarządzającego, którą ponosi on — z tytułu pełnienia funkcji członka zarządu — na podstawie bezwzględnie obowiązujących przepisów prawa, np. kodeksu spółek handlowych), nie jest spełniony — określony w art. 15 ust. 3 pkt 3 ustawy o VAT — warunek odpowiedzialności zlecającego wobec osób trzecich.

Stanowisko Ministra Finansów, według którego postanowienie kontraktu menedżerskiego członka zarządu spółki kapitałowej o odpowiedzialności menedżera wobec osób trzecich za szkody wyrządzone w czasie wykonywania przez niego przedmiotu kontraktu menedżerskiego, będące następstwem niewykonania lub nienależytego wykonania obowiązków z niego wynikających oznacza niespełnienie warunku odpowiedzialności zlecającego wobec osób trzecich, jednoznacznie wykazuje, że odpowiedzialność menedżera-członka zarządu spółki kapitałowej wobec osób trzecich wyłącza odpowiedzialność spółki wobec osób trzecich.

Odpowiedzialność menedżera-członka zarządu wobec osób trzecich według Interpretacji Indywidualnej Dyrektora Krajowej Informacji Skarbowej z 7 maja 2018 r. znak: 0114-KDIP1-1.4012.134.2018.1. MMA

W Interpretacji Indywidualnej z 7 maja 2018 r. Dyrektor Krajowej Informacji Skarbowej (<https://sip.mf.gov.pl/views/szczegoly-interpretacji-ind...>) uznał, tak jak Minister Finansów w interpretacji ogólnej z 6 października 2017 r., że jeżeli umowa cywilnoprawna (stosunek prawny) przewiduje odpowiedzialność zarządzającego wobec osób trzecich (za szkody wyrządzone w związku z prowadzoną działalnością, przy czym odpowiedzialność ta jest niezależna od odpowiedzialności zarządzającego, którą ponosi on — z tytułu pełnienia funkcji członka zarządu — na podstawie bezwzględnie obowiązujących przepisów prawa, np. kodeksu spółek handlowych) nie jest spełniony warunek odpowiedzialności zlecającego wobec osób trzecich. Oznacza to, że w przypadku, gdy kontrakt menedżerski (umowa o zarządzanie) stanowi, że menedżer (zarządzający) ponosi odpowiedzialność wobec osób trzecich za szkody wyrządzone w czasie wykonywania przez niego przedmiotu kontraktu, będące następstwem niewykonania lub nienależytego wykonania obowiązków zarządzającego wynikających z kontraktu, to w tym zakresie spółka nie ponosi odpowiedzialności wobec osób trzecich. Inaczej mówiąc, jeżeli kontrakt menedżerski (umowa o zarządzanie) zawiera przytoczone wyżej postanowienie, nie spółka, ale menedżer (zarządzający) ponosi odpowiedzialność wobec osób trzecich za wykonywanie przez menedżera (zarządzającego) przedmiotu kontraktu.

Odpowiedzialność menedżera-członka zarządu zamiast odpowiedzialności spółki

Wyrok NSA z 7 kwietnia 2018 r., I FSK 927/16, według którego postanowienie kontraktu menedżerskiego o od-

powiedzialności menedżera-członka zarządu wobec osób trzecich powoduje to, że menedżer ten, a nie spółka ponosi odpowiedzialność wobec osób trzecich za szkody wyrządzone w związku z prowadzoną działalnością, oznacza, że menedżer-członek zarządu ma ponosić odpowiedzialność wobec osób trzecich zamiast spółki.

Odpowiedzialność spółki wobec osób trzecich za szkody wyrządzone niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem obowiązków wynikających z kontraktu menedżerskiego zostaje wyłączona, gdyż zamiast spółki odpowiedzialność wobec osób trzecich ponosi menedżer-członek zarządu.

Menedżer-członek zarządu ponosi odpowiedzialność wobec osób trzecich zamiast spółki kapitałowej także według powołanych wyżej interpretacji podatkowych. Istotą tych interpretacji jest bowiem ustalenie, że zlecający czynności, czyli spółka, nie ponosi wobec osób trzecich odpowiedzialności za zleczone czynności. Niespełnienie warunku trzeciego, określonego w art. 15 ust. 3 pkt 3 ustawy o VAT (odpowiedzialność zlecającego czynności wobec osób trzecich) następuje z tego względu, że odpowiedzialność wobec osób trzecich za zleczone czynności ponosi menedżer-członek zarządu.

Wyłączenie odpowiedzialności kontraktowej dłużnika

Stanowisko, zgodnie z którym klauzula kontraktu menedżerskiego o odpowiedzialności menedżera-członka zarządu wobec osób trzecich za szkody wyrządzone niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem obowiązków z niego wynikających powoduje wyłączenie odpowiedzialności spółki wobec osób trzecich, oznacza wyłączenie odpowiedzialności kontraktowej dłużnika. Spółka jest bowiem dłużnikiem wobec osób trzecich, a jej odpowiedzialność wobec tych osób zostaje zastąpiona odpowiedzialnością menedżera-członka zarządu.

Stanowisko, o którym wyżej mowa, wyłącza stosowanie wobec spółki art. 471 k.c.², czyli przepisu odnoszącego się do sytuacji, gdy szkoda wynika z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania przez dłużnika. Obowiązek odszkodowawczy stanowi element tego samego zobowiązania, które zostało naruszone (Pajor, 1982, s. 7).

Przedmiot świadczenia menedżera (zarządcy)

W uchwale z 12 stycznia 2009 r., I FPS 3/08 (ONSAiWSA 2009/3/46), NSA zaznaczył, że źródłem odpowiedzialności menedżera za szkody wyrządzone osobom trzecim ma być stosunek zobowiązaniowy łączący menedżera ze spółką, a nie stosunek organizacyjny członka zarządu. Czy stosunek obligacyjny menedżera-członka zarządu może być źródłem odpowiedzialności tego usługobiorcy wobec osób trzecich? Zależy to od przedmiotu świadczenia menedżera (zarządcy) na rzecz spółki oraz konstrukcji odpowiedzialności kontraktowej zawartej w przepisach kodeksu cywilnego.

Przedmiotem świadczenia menedżera-członka zarządu objętego zakresem stosunku obligacyjnego jest zarządzanie spółką. Na podstawie kontraktu menedżerskiego menedżer-członek zarządu jest usługobiorcą świadczą-

cym usługi zarządzania. Czynnościami menedżera są głównie czynności faktyczne, a jedynie wyjątkowo za czynności zarządzania uznaje się te czynności prawne, które nie są realizowane w procesie reprezentacji (Kidyba, 2016, s. 117). Zarządzanie spółką kapitałową to dokonywanie czynności w sprawach wewnętrznych osoby prawnej. Inaczej mówiąc, zarządzanie to czynności ze sfery wewnętrznej osoby prawnej.

Czy kontrakt menedżerski członka zarządu spółki kapitałowej może upoważnić tego menedżera do reprezentacji spółki? Na to pytanie należy udzielić odpowiedzi przeczącej.

Członek zarządu spółki kapitałowej upoważniony jest do reprezentowania tej spółki jako organ osoby prawnej, a więc w stosunku organizacyjnym. Nie ma potrzeby dodatkowego reprezentowania spółki przez menedżera-członka zarządu jako menedżera kontraktowego (usługobiorcy) w ramach stosunku obligacyjnego.

Przepisy kodeksu cywilnego nie zawierają konstrukcji reprezentacji do działania w imieniu osoby prawnej (szerzej: mocodawcy) na podstawie klauzuli umowy cywilnoprawnej. Przedmiotem umowy o zarządzanie menedżera-członka zarządu, będącej podstawą stosunku obligacyjnego, nie może być upoważnienie do reprezentacji spółki. Kontrakt menedżerski członka zarządu spółki kapitałowej nie może przyznawać temu menedżerowi-członkowi zarządu upoważnienia do działania w imieniu spółki wobec osób trzecich. Inaczej mówiąc, menedżer-członek zarządu nie ma w stosunku obligacyjnym umocowania do występowania w imieniu spółki wobec osób trzecich. Jeżeli kontrakt menedżerski z członkiem zarządu zawiera postanowienie, według którego do obowiązków zarządcy należy reprezentowanie spółki, oznacza to obowiązek zarządzającego reprezentowania spółki w ramach stosunku organizacyjnego, czyli w charakterze piastuna organu osoby prawnej.

Ustawodawca upoważniając członka zarządu spółki kapitałowej do reprezentacji spółki jako piastuna organu osoby prawnej, czyli w stosunku organizacyjnym, wykluczył możliwość dodatkowego upoważnienia tej osoby do reprezentacji jako menedżera kontraktowego, tj. menedżera angażowanego na podstawie kontraktu menedżerskiego.

Stosunek zobowiązaniowy menedżera-członka zarządu, będąc stosunkiem między dwiema stronami, nie jest źródłem odpowiedzialności tego menedżera wobec osób trzecich, gdyż obejmuje wyłącznie obowiązek świadczenia usług zarządzania na rzecz spółki za niewykonanie lub nienależyte wykonanie obowiązków objętych kontraktem. W ramach stosunku obligacyjnego menedżer, będący członkiem zarządu, ponosi odpowiedzialność wyłącznie wobec spółki³. Stosunek obligacyjny menedżera-członka zarządu działa tylko między stronami, tworząc więź prawną tylko dla nich⁴.

Zakres „dublowania” ustawowych praw i obowiązków członka zarządu w kontrakcie menedżerskim

Wyłączenie możliwości dodatkowego umownego upoważnienia członka zarządu spółki kapitałowej do repre-

zentacji tej spółki wymaga dalszych uwag. W piśmiennictwie prawniczym wyrażono stanowisko, że w przypadkach, w których kontrakt menedżerski zawierany jest z osobami pełniącymi funkcje w organach zarządzających spółek kapitałowych, przedmiot kontraktu menedżerskiego może pokrywać się z całością kompetencji organu zarządzającego (Dumkiewicz, 2018, s. 39). Takie swoiste „dublowanie” w umowie cywilnoprawnej ustawowych obowiązków członków zarządu spółek kapitałowych wydaje się być w pełni dopuszczalne w świetle zasady swobody kontraktowania (Dumkiewicz, 2018, s. 40). „Stosunek prawny wtórny, późniejszy, wynikający z umowy o zarządzanie, na podstawie którego spółka ustanawia zarządcę przedsiębiorstwa, może prowadzić do »powielenia« praw i obowiązków ze stosunku prawnego pierwotnego, korporacyjnego” (Mróz, 2004, s. 874).

„Dublowanie” w kontrakcie menedżerskim członka zarządu jego ustawowych praw i obowiązków w zakresie zarządzania spółką jest związane z istotą kontraktu menedżerskiego, którą stanowi zarządzanie spółką. W kontrakcie menedżerskim członka zarządu nie można skutecznie „dublować” praw i obowiązków piastuna organu osoby prawnej do reprezentacji spółki. Konstrukcja reprezentacji osoby prawnej przez jej organ (art. 38 k.c.) jest wyłącznie konstrukcją ustawową działania organu za osobę prawną.

Konstruując kontrakt menedżerski, będący umową nienazwaną, strony powinny uwzględnić zgodność postanowień kontraktu z całym porządkiem prawnym. To sprawia, iż poza kryteriami z art. 353¹ k.c. uwzględnić należy zgodność z porządkiem prawnym według art. 58 k.c. (odnośnie konstruowania umowy nienazwanej akcentuje to Katner, 2015, s. 27).

Konstruując kontrakt menedżerski członka zarządu spółki kapitałowej strony powinny uwzględnić reprezentację spółki przez członka zarządu jako piastuna organu osoby prawnej (konstrukcja reprezentacji przez organ osoby prawnej) oraz konstrukcję reprezentacji przez pełnomocnika (konstrukcja oparta na jednostronnej czynności upoważniającej).

Postanowienie kontraktu menedżerskiego odsyłające do reprezentacji spółki kapitałowej przez organ zarządzający

Kontrakt menedżerski (umowa o zarządzanie) może zawierać postanowienie o reprezentacji spółki przez członka zarządu jako postanowienie odsyłające do reprezentacji na podstawie przepisów kodeksu spółek handlowych, czyli reprezentacji w charakterze piastuna organu osoby prawnej. Moim zdaniem tak należy interpretować postanowienie kontraktu menedżerskiego, zgodnie z którym menedżer zobowiązał się do świadczenia na rzecz spółki akcyjnej usług polegających na osobistym zarządzaniu powierzonymi obszarami działalności spółki wraz z reprezentacją spółki wobec organów państwowych, organów samorządu terytorialnego i innych podmiotów trzecich w ramach pełnienia funkcji członka zarządu⁵.

Powyższe postanowienie w części dotyczącej reprezentacji spółki akcyjnej wobec podmiotów trzecich w ramach

pełnienia funkcji członka zarządu odsyła do reprezentacji spółki przez członka zarządu na podstawie przepisów kodeksu spółek handlowych (art. 290 i art. 362). Nie jest to postanowienie, na mocy którego menedżer-członek zarządu staje się dodatkowo umownym (kontraktowym) reprezentantem spółki, poza reprezentowaniem spółki w charakterze piastuna organu zarządzającego osoby prawnej.

Przypisanie odpowiedzialności wobec osób trzecich kontraktowemu menedżerowi niemającemu upoważnienia do reprezentacji spółki

Ze względu na to, że przedmiotem kontraktu menedżerskiego nie może być upoważnienie menedżera-członka zarządu do reprezentacji spółki, postanowienie kontraktu menedżerskiego, według którego menedżer-członek zarządu ponosi odpowiedzialność wobec osób trzecich za szkody będące następstwem niewykonania lub nienależytego wykonania obowiązków wynikających z tego kontraktu, to postanowienie przypisujące odpowiedzialność menedżerowi niemającemu upoważnienia do działania w imieniu spółki w ramach stosunku obligacyjnego.

Interpretowanie klauzuli o odpowiedzialności menedżera-członka zarządu wobec osób trzecich w taki sposób, że ten menedżer ponosi odpowiedzialność wobec osób trzecich, a nie spółka, prowadzi do konstrukcji przeniesienia odpowiedzialności wobec osób trzecich ze spółki na menedżera-członka zarządu, który na mocy kontraktu zarządza spółką, czyli działa w zakresie spraw wewnętrznych spółki.

Odpowiedzialność spółki na podstawie art. 471 k.c.

Według art. 471 k.c. dłużnik obowiązany jest do naprawienia szkody powstałej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, chyba że niewykonanie lub nienależyte wykonanie jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Zgodnie z tym przepisem odpowiedzialność wobec osób trzecich za działania menedżera-członka zarządu, dokonywane tak w stosunku organizacyjnym, jak i w stosunku obligacyjnym, ponosi li tylko spółka, która ewentualnie może mieć roszczenie w stosunku do zarządzającego z tytułu wykonanych obowiązków na zasadach ogólnych (por. wyrok WSA w Szczecinie z 29 czerwca 2011 r., I SA/Sz 334/11).

W stosunkach zewnętrznych spółka jest samodzielnym podmiotem stosunków cywilnoprawnych z osobami trzecimi (Interpretacja Indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Łodzi z 9 maja 2012 r., sygn. I PTPP 1/433-162/12-2/AK). Menedżer-członek zarządu nie pozostaje w stosunkach prawnych z osobami trzecimi. Skoro menedżer-członek zarządu nie jest stroną w stosunkach z osobami trzecimi, to wyłącznie na spółce spoczywa odpowiedzialność wobec osób trzecich (por. uchwała NSA z 12 stycznia 2009 r., I FPS 3/08).

Nieodróżnianie umowy cywilnoprawnej od powstałego na jej podstawie stosunku obligacyjnego

Uwagę zwraca to, że we wskazanych wyżej interpretacjach podatkowych, jak też w wyroku NSA z 6 kwietnia

2018 r. I FSK 927/16, postanowienie kontraktu menedżerskiego o odpowiedzialności menedżera-członka zarządu wobec osób trzecich uznawane jest za przesądzające o wystąpieniu skutku w postaci obciążenia menedżera-członka zarządu odpowiedzialnością wobec osób trzecich, a przez to wyłączeniu odpowiedzialności spółki wobec osób trzecich. Takie podejście wydaje się wynikać z nieodróżniania umowy cywilnoprawnej od powstałego na jej podstawie stosunku obligacyjnego. W związku z tym nie bierze się pod uwagę, że klauzula kontraktu menedżerskiego o odpowiedzialności wobec osób trzecich menedżera-członka zarządu spółki kapitałowej może być sprzeczna z przepisami określającymi treść powstałego z kontraktu stosunku obligacyjnego, jak też z naturą tego stosunku.

O tym, że w Interpretacji Ogólnej Ministra Finansów z 6 października 2017 r. PT3.8101.11.2017 oraz w Interpretacji Indywidualnej z 7 maja 2018 r. Dyrektora Krajowej Informacji Skarbowej nie odróżnia się umowy od powstałego na jej podstawie stosunku obligacyjnego świadczy następujący fragment tekstu zawarty w obu tych interpretacjach: „jeżeli umowa cywilnoprawna (stosunek prawny) przewiduje odpowiedzialność zarządzającego wobec osób trzecich”.

Przytoczony fragment wskazuje na to, że postanowienie kontraktu menedżerskiego (umowy o zarządzanie) uznawane jest jako postanowienie określające treść stosunku zobowiązaniowego menedżera-członka zarządu. Nie bierze się tu pod uwagę tego, że odpowiedzialność zobowiązaniowa za szkody ma ustawową regulację, która może wykluczać wyłączenie odpowiedzialności dłużnika (spółki) wobec wierzyciela przez postanowienie umowy dłużnika (spółki) z menedżerem-członkiem zarządu czyniące odpowiedzialnym wobec wierzyciela (osób trzecich) tego menedżera (usługobiorcę).

W konsekwencji nieodróżniania kontraktu menedżerskiego od powstałego na jego podstawie stosunku obligacyjnego dochodzi do uznania postanowienia kontraktu menedżerskiego o odpowiedzialności menedżera-członka zarządu wobec osób trzecich jako postanowienia skutecznego co do zastąpienia odpowiedzialności spółki wobec osób trzecich odpowiedzialnością menedżera-członka zarządu. Odróżnienie umowy od stosunku prawnego powstałego wskutek jej zawarcia (akcentują to m.in. Łętowska i Osajda, 2013, s. 21) umożliwia ustalenie, czy postanowienia umowy są sprzeczne z naturą stosunku prawnego oraz przepisami prawa.

Konstrukcja przeniesienia odpowiedzialności spółki na menedżera-członka zarządu

Przeniesienie odpowiedzialności spółki wobec osób trzecich na menedżera-członka zarządu, będącego stroną stosunku obligacyjnego ze spółką, mogłoby nastąpić, gdyby dopuszczały to obowiązujące przepisy prawa. Istota zobowiązania wynikającego z art. 471 k.c. polega na tym, że wierzyciel (poszkodowany) może domagać się odszkodowania wyłącznie od swojego kontrahenta (spółki), który nie wykonał lub nienależycie wykonał ciążące na nim obowiązki obligacyjne.

Jeżeli przyjmuje się stanowisko, że klauzula kontraktu menedżerskiego o odpowiedzialności menedżera-członka zarządu wobec osób trzecich za szkody będące następstwem niewykonania lub nienależytego wykonania obowiązków wynikających z tego kontraktu powoduje taki skutek, że odpowiedzialność wobec osób trzecich ponosi menedżer-członek zarządu, a nie spółka, to należy podać podstawy prawne przeniesienia odpowiedzialności wobec osób trzecich ze spółki na menedżera-członka zarządu. Brak takich podstaw prawnych oznacza, że przeniesienie odpowiedzialności spółki wobec osób trzecich na menedżera-członka zarządu na podstawie klauzuli umowy o zarządzanie spółką jest niedopuszczalne.

Umowa o świadczenie na rzecz osoby trzeciej

Aby klauzula o odpowiedzialności menedżera-członka zarządu wobec osób trzecich za szkody będące następstwem niewykonania lub nienależytego wykonania obowiązków wynikających z kontraktu menedżerskiego mogła zostać uznana za umowę o świadczenie na rzecz osoby trzeciej, kontrakt menedżerski musi tworzyć stosunek pokrycia. Świadczenie menedżera-członka zarządu na rzecz spółki musi pokrywać (wypełniać) świadczenie spółki na rzecz osoby trzeciej. Umowa o świadczenie na rzecz osoby trzeciej nie ma nigdy „własnego” świadczenia. Jej wypełnienie odbywa się przez świadczenie ze stosunku podstawowego — na rzecz „osoby trzeciej” (Łętowska, 2007, s. 20). Kontrakt menedżerski menedżera-członka zarządu nie wyznacza stosunku pokrycia (o stosunku pokrycia por. Radwański, 1986, s. 135). Menedżer-członek zarządu nie ponosi odpowiedzialności wobec spółki za szkody wyrządzone osobom trzecim w następstwie niewykonania lub nienależytego wykonania obowiązków wynikających z kontraktu menedżerskiego. Spółka jest stroną w stosunkach z osobami prawnymi, na spółce spoczywa więc odpowiedzialność kontraktowa wobec tych osób na podstawie art. 471 k.c. Odpowiedzialność menedżera wobec spółki może tu wystąpić jako odpowiedzialność regresowa, jeżeli spółka zapłaci odszkodowanie osobom trzecim.

Menedżer-członek zarządu nie jest zobowiązany do zapłaty spółce za szkody wyrządzone osobom trzecim w następstwie niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, nie może więc wystąpić sytuacja, że świadczenie należne spółce od menedżera-członka zarządu pokryje świadczenie na rzecz osoby trzeciej (o umowie na rzecz osoby trzeciej por. Popiołek, 2013, s. 1118). Świadczenie, jakie menedżer-członek zarządu miałby świadczyć na rzecz osoby trzeciej, nie ma pokrycia⁶ w świadczeniu menedżera na rzecz spółki. Konstrukcja umowy o świadczenie na rzecz osoby trzeciej opiera się na tym, że ten sam obowiązek odpowiada żądaniom dwóch różnych osób — zastrzegającego i trzeciego (Wójcik, 1981, s. 89–101). Taką sytuacją nie występuje w przypadku odpowiedzialności menedżera-członka zarządu wobec spółki oraz odpowiedzialności spółki wobec osób trzecich.

Umowa o zwalnianie przejęcie długu

Stanowisko, zgodnie z którym klauzula kontraktu menedżerskiego o odpowiedzialności menedżera-członka za-

rzędu wobec osób trzecich za szkody będące następstwem niewykonania lub nienależytego wykonania obowiązków wynikających z tego kontraktu powoduje odpowiedzialność tego menedżera wobec osób trzecich zamiast spółki, powinno zostać poddane analizie co do możliwości jej zakwalifikowania jako umowy o zwalniające przejęcie długu. Skoro menedżer-członek zarządu ponosi odpowiedzialność kontraktową wobec osób trzecich zamiast spółki, to w istocie przejmuje dług spółki zwalniając z tego długu spółkę. Czy w świetle obowiązujących przepisów tak można kwalifikować wskazaną wyżej klauzulę?

W świetle art. 519 § 2 pkt 2 k.c. umowa o zwalniające przejęcie długu zawierana jest pomiędzy przejemcą długu i dotychczasowym dłużnikiem za zgodą wierzyciela. Przejemcą długu byłby menedżer członek zarządu, dotychczasowym dłużnikiem zarządzana przez niego spółka, a wierzycielem osoby trzecie.

W doktrynie prawa cywilnego podkreśla się, że centralnym elementem treści umowy o zmianę dłużnika jest wyrażona przez przejemcę wola wstąpienia w pozycję prawną dłużnika po pasywnej stronie danego stosunku obligacyjnego (Drapała, 2018, s. 1473). Translatywne przejęcie długu występuje „tylko w przypadkach, w których oświadczenie przejemcy w sposób dostatecznie wyraźny uzewnętrznia dwa elementy: **wolę przejęcia oznaczonego długu** ciężącego na dłużniku (tak, aby stał się długiem własnym przejemcy) oraz **wolę wywołania skutku zwalniającego** wobec tego dłużnika (zastąpienia go przez przejemcę)” (Drapała, 2018, s. 1473–1474). W judykaturze zwraca się uwagę na przesłankę wyraźnej woli zwolnienia podmiotu zobowiązanego. W wyroku z 16 grudnia 2003 r., I CSK 315/11, Sąd Najwyższy stwierdził: „Przejęcie długu wymaga zawarcia umowy, ale może też stanowić element innej czynności prawnej, innej umowy. Niewątpliwie jednak zwolnienie dotychczasowego dłużnika z zobowiązania powinno wynikać z niej w sposób wyraźny”.

Postanowienie kontraktu menedżerskiego, zgodnie z którym menedżer-członek zarządu odpowiada wobec spółki lub osób trzecich za szkody będące następstwem niewykonania lub nienależytego wykonania obowiązków z niego wynikających, nie może być kwalifikowane jako umowa o zwalniające przejęcie długu. Postanowienie to nie wyraża woli menedżera-członka zarządu przejęcia oznaczonego długu ciężącego na spółce (dłużniku). Nie wyraża też woli wywołania skutku zwalniającego wobec tego dłużnika (spółki). Oczywiście nie jest spełniona przesłanka wyraźnej woli zwolnienia z długu podmiotu dotychczas zobowiązanego, czyli spółki.

Interpretacja postanowienia kontraktu menedżerskiego, o którym wyżej mowa, jako postanowienia, które powoduje to, że menedżer, a nie spółka, ponosi odpowiedzialność wobec osób trzecich, została dokonana przez NSA w wyroku z 6 kwietnia 2018 r., I FSK 927/16.

Znamienne jest to, że wnioskodawca (menedżer-członek zarządu) składając 8 czerwca 2015 r. wniosek o wydanie interpretacji indywidualnej dotyczącej podatku od towarów i usług w zakresie opodatkowania czynności wyko-

nywanych na podstawie kontraktu menedżerskiego zaznaczył: „Ustawa o VAT przewiduje, iż odpowiedzialność Spółki wobec osób trzecich powinna wynikać nie tylko z samej umowy, lecz z więzów tworzących stosunek prawny pomiędzy Spółką a Wnioskodawcą. Zdaniem Wnioskodawcy powyższe oznacza, iż oceniając zakres jego odpowiedzialności wobec osób trzecich należy mieć na uwadze ogół przepisów, które znajdują zastosowanie w tym zakresie [...] Zestawienie treści wskazanych przepisów z zapisami Kontraktu menedżerskiego w zakresie odpowiedzialności Wnioskodawcy wobec osób trzecich prowadzi do wniosku, iż co do zasady, za działania Członków Zarządu Spółki wobec osób trzecich odpowiedzialność ponosi Spółka. Tym samym, w przypadku, gdy osoba trzecia poniesie szkodę w rezultacie działania Spółki reprezentowanej przez Wnioskodawcę, podmiotem zobowiązanym do jej naprawienia będzie Spółka. Powyższe nie wyklucza możliwości późniejszego dochodzenia przez Spółkę ewentualnych roszczeń regresowych od Wnioskodawcy” (Interpretacja Indywidualna z 12 sierpnia 2015 r. Dyrektora Izby Skarbowej w Łodzi nr I PTPP 1/4512-325/15-4/M. Su).

Przytoczony fragment Interpretacji Indywidualnej z 12 sierpnia 2015 r. Dyrektora Izby Skarbowej w Łodzi jednoznacznie wykazuje, iż menedżer-członek zarządu spółki kapitałowej nie miał w ogóle zamiaru, aby zawierając kontrakt menedżerski dokonać zwalniającego przejęcia długów spółki wobec osób trzecich. Co więcej, menedżer-członek zarządu przyjmował, że za jego działania wobec osób trzecich odpowiedzialność będzie ponosić spółka.

Niedopuszczalność przeniesienia odpowiedzialności kontraktowej spółki wobec osób trzecich na menedżera-członka zarządu

Analiza umowy o świadczenie na rzecz osoby trzeciej oraz umowy o zwalniające przejęcie długu wykazuje niedopuszczalność przeniesienia kontraktowej odpowiedzialności wobec osób trzecich na menedżera.

Klauzula kontraktu menedżerskiego, zgodnie z którą menedżer, będący członkiem zarządu spółki kapitałowej, ponosi odpowiedzialność wobec osób trzecich za szkody będące następstwem niewykonania lub nienależytego wykonania obowiązków wynikających z kontraktu menedżerskiego, nie powoduje skutku polegającego na tym, że odpowiedzialność wobec osób trzecich ponosi menedżer-członek zarządu, a nie spółka.

Spółka kapitałowa przez wprowadzenie do kontraktu menedżerskiego wskazanej wyżej klauzuli nie może zwolnić się od odpowiedzialności kontraktowej wobec osób trzecich, czyniąc wyłącznie odpowiedzialnym wobec osób trzecich menedżera-członka zarządu.

Klauzula kontraktu menedżerskiego o odpowiedzialności menedżera-członka zarządu wobec osób trzecich nie powoduje zobowiązania tego menedżera, że będzie świadczyć odszkodowanie na rzecz osoby trzeciej, i nie przyznaje osobie trzeciej prawa do żądania odszkodowania w imieniu własnym i bezpośrednio od menedżera-członka zarządu.

Bez włączenia osób trzecich do stosunku obligacyjnego menedżera i spółki kapitałowej

Niedopuszczalność klauzuli o odpowiedzialności wobec osób trzecich menedżera-członka zarządu za szkody będące następstwem niewykonania lub nienależytego wykonania obowiązków wynikających z kontraktu menedżerskiego oznacza, że kontraktowy menedżer (usługobiorca), będący członkiem zarządu, nie staje się przyrzekającym zapłatę długów spółki z tytułu szkód osób trzecich powstałych w następstwie niewykonania lub nienależytego wykonania przez menedżera jego obowiązków określonych w kontrakcie menedżerskim.

Osoby trzecie, które doznały szkody w następstwie niewykonania lub nienależytego wykonania przez menedżera-członka zarządu obowiązków określonych w kontrakcie menedżerskim, nie zostają włączone do stosunku obligacyjnego menedżera-członka zarządu spółki w charakterze wierzyciela wobec tego menedżera za szkody wyrządzone w następstwie niewykonania lub nienależytego wykonania obowiązków określonych w kontrakcie.

Ogólniej ujmując, osoby trzecie nie zostają włączone w roli wierzycieli wobec menedżera-członka zarządu do stosunku obligacyjnego tego menedżera ze spółką kapitałową. Inaczej mówiąc, nie następuje tu modyfikacja stosunku zobowiązaniowego jako dwustronnej więzi prawnej przez powstanie stosunków prawnych z udziałem osób trzecich.

Bez statusu podatnika VAT

Niedopuszczalność klauzuli o odpowiedzialności menedżera-członka zarządu wobec osób trzecich za szkody będące następstwem niewykonania lub nienależytego wykonania obowiązków wynikających z tego kontraktu oznacza, że spełniony jest, określony w art. 15 ust. 3 pkt 3 ustawy o VAT, warunek odpowiedzialności zlecającego za zleczone czynności, a przez to menedżer-członek zarządu nie jest podatnikiem VAT, ale osobą wykonującą działalność osobiście (art. 13 pkt 9 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych).

Strony kontraktu menedżerskiego członka zarządu spółki kapitałowej nie mają możliwości prawnej, aby przez klauzulę o odpowiedzialności tego menedżera wobec osób trzecich za szkody będące następstwem niewykonania lub nienależytego wykonania obowiązków wynikających z tego kontraktu zmienić status ubezpieczeniowy menedżera ze statusu zleceniobiorcy na status osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą.

Konkluzje

1. Umowa o zarządzanie (kontrakt menedżerski) zawarta z członkiem zarządu spółki kapitałowej powoduje powstanie stosunku obligacyjnego odrębnego od stosunku organizacyjnego, ale powiązanego z nim co do czynności zarządzania spółką.

2. Przedmiot zobowiązania menedżera-członka zarządu objęty zakresem stosunku obligacyjnego obejmuje zarządzanie spółką, czyli świadczenie na rzecz spółki w zakresie jej wewnętrznych spraw.

3. Umowa o zarządzanie (kontrakt menedżerski) członka zarządu spółki kapitałowej nie może upoważniać menedżera do reprezentowania spółki. Członek zarządu spółki kapitałowej, który zawarł umowę o zarządzanie (kontrakt menedżerski), nie jest na podstawie tego kontraktu dodatkowo umocowany do reprezentowania spółki. Menedżer-członek zarządu reprezentuje spółkę wyłącznie jako piastun jej organu zarządzającego. Zawarcie z członkiem zarządu kontraktu menedżerskiego nie zmienia tego, że menedżer ten reprezentuje spółkę wyłącznie jako organ osoby prawnej, czyli wyłącznie w stosunku organizacyjnym.

4. Klauzula umowy o zarządzanie (kontraktu menedżerskiego), według której menedżer-członek zarządu ponosi odpowiedzialność wobec osób trzecich za szkody będące następstwem niewykonania lub nienależytego wykonania obowiązków wynikających z tego kontraktu, nie może być interpretowana w taki sposób, że odpowiedzialność wobec osób trzecich ponosi menedżer, a nie spółka. Inaczej mówiąc, że menedżer-członek zarządu ponosi odpowiedzialność wobec osób trzecich zamiast spółki.

5. Na podstawie klauzuli, o której wyżej mowa, spółka kapitałowa nie przenosi odpowiedzialności kontraktowej wobec osób trzecich na menedżera-członka zarządu. Obowiązujące przepisy prawa nie dopuszczają konstrukcji przeniesienia odpowiedzialności kontraktowej spółki kapitałowej wobec osób trzecich na menedżera-członka zarządu.

6. Postanowienie umowy o zarządzanie (kontraktu menedżerskiego) o odpowiedzialności wobec osób trzecich za szkody powstałe w następstwie niewykonania lub nienależytego wykonania obowiązków wynikających z kontraktu menedżerskiego nie może być uznawane za umowę o świadczenie na rzecz osoby trzeciej. Kontrakt menedżerski członka zarządu nie tworzy stosunku pokrycia. Świadczenie, jakie menedżer-członek zarządu miałby wykonać na rzecz osoby trzeciej, nie ma pokrycia w świadczeniu menedżera na rzecz spółki.

7. Postanowienie umowy o zarządzanie (kontraktu menedżerskiego) o odpowiedzialności wobec osób trzecich za szkody powstałe w następstwie niewykonania lub nienależytego wykonania obowiązków wynikających z kontraktu menedżerskiego, nie może być kwalifikowane jako umowa o zwalnianie przejęcia długów spółki przez menedżera, chociażby ze względu na brak zgody wierzycieli.

8. Umowne zwalnianie przejęcia długów spółki przez menedżera-członka zarządu byłoby przejęciem długów spółki przez jej pomocnika, czyli osobę, którą spółka posługuje się w wykonywaniu swoich zobowiązań. Menedżer-pomocnik spółki stawałby się osobą obciążoną długami praktycznie niemożliwymi do spłacenia, a wierzyciele spółki utraciliby możliwość skutecznego dochodzenia swoich wierzytelności.

9. Wprowadzenie do umowy o zarządzanie spółką (kontraktu menedżerskiego) postanowienia o odpowiedzialności wobec osób trzecich za szkody będące następstwem niewykonania lub nienależytego wykonania obowiązków wynikających z tego kontraktu jest nieważne. Menedżer-członek zarządu nie ponosi odpowiedzialności

wobec osób trzecich za szkody wyrządzone tym osobom przez wykonywanie czynności objętych umową o zarządzanie (kontraktem menedżerskim).

10. Nieważność postanowienia kontraktu menedżerskiego o odpowiedzialności menedżera-członka zarządu wobec osób trzecich za szkody będące następstwem niewykonania lub nienależytego wykonania obowiązków wynikających z tego kontraktu oznacza, że odpowiedzialność wobec osób trzecich ponosi zlecająca czynności zarządzania spółka. Skoro tak, to występuje spełnienie warunku określonego w art. 15 ust. 3 pkt 3 ustawy o VAT (odpowiedzialność zlecającego czynności wobec osób trzecich), co wyklucza występowanie menedżera-członka zarządu w charakterze podatnika VAT.

11. Nieważność postanowienia kontraktu menedżerskiego o odpowiedzialności menedżera-członka zarządu wobec osób trzecich oznacza też, że przez takie postano-

wienie nie można zmienić statusu ubezpieczeniowego tego menedżera ze statusu zleceniobiorcy na status osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą⁷.

12. Artykuł niniejszy nie zawiera pełnej charakterystyki problemu ujętego w tytule. Niezbędna jest jeszcze analiza klauzuli o odpowiedzialności menedżera-członka zarządu spółki kapitałowej wobec osób trzecich w aspekcie natury stosunku obligacyjnego tego menedżera. Zakaz ustalania treści i cech umowy w określony sposób wynikać może jednocześnie z ustawy, natury stosunku oraz zasad współzycia społecznego (Guś, 1997, s. 17). Wskazane wydaje się również pogłębienie rozważań poświęconych konstrukcjom przenoszenia odpowiedzialności kontraktowej osoby prawnej wobec osób trzecich na menedżerów świadczących usługi zarządzania na podstawie umów o zarządzanie (kontraktów menedżerskich).

Przypisy/Notes

¹ Według art. 15 ust. 3 pkt 3 ustawy z 11 marca 2004 r. o podatku dochodowym od towarów i usług (DzU z 2020 r. poz.106, dalej: ustawa o VAT) za wykonywaną samodzielnie działalność gospodarczą, o której mowa w ust.1, nie uznaje się czynności: 1) z tytułu których przychody zostały wymienione w art. 12 ust.1–6 ustawy z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych; 2) (uchylony) 3) z tytułu których przychody zostały wymienione w art. 13 pkt 2–9 ustawy z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, jeżeli z tytułu wykonania tych czynności osoby te są związane ze zlecającym wykonanie tych czynności prawnymi więzami tworzącymi stosunek prawny pomiędzy zlecającym wykonanie czynności i wykonującym zlecane czynności co do warunków wykonywania tych czynności, wynagrodzenia i odpowiedzialności zlecającego wykonanie tych czynności wobec osób trzecich.

² W Indywidualnej Interpretacji z 14 lutego 2011 r., I PPP 2-443-856/10-5/AK, Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie wskazano, że zakres odpowiedzialności wobec osób trzecich określają powszechnie i bezwzględnie obowiązujące przepisy prawa, a w szczególności przepisy kodeksu spółek handlowych (art. 293 § 1) oraz kodeksu cywilnego (art. 471 i 474).

³ Zasadniczo tylko względem spółki ponosi odpowiedzialność członek zarządu, czyli piastun organu osoby prawnej. Ma to swoje uwarunkowania ustrojowe, a ściślej wynika z posiadania przez spółkę kapitałową osobowości prawnej. „Nie istnieje więc w świetle prawa spółek odpowiedzialność członków zarządu względem wierzycieli spółki, skoro kontrahentem wierzycieli jest spółka, mimo że na przykład rzeczywistymi sprawcami szkody wyrządzonej u wierzycieli są często członkowie zarządu” (Szumański, 2004, s. 599).

⁴ Jest to cechą charakterystyczną zobowiązań (Łętowska i Osajda, 2013, s. 961).

⁵ Postanowienie tej treści zostało zamieszczone w umowie o świadczenie usług w zakresie zarządzania, odnośnie do której wydana została Interpretacja Indywidualna z 12 sierpnia 2015 r. Dyrektora Izby Skarbowej w Łodzi nr I PTPP 1/451-325/14-4/MSu, a także Interpretacja Indywidualna Dyrektora Krajowej Informacji Skarbowej z 7 maja 2018 r.

⁶ M. Bednarek zaznaczyła, że *pactum in favorem tertii* stanowi element stosunku pokrycia, który poza zastrzeżeniem świadczenia na rzecz trzeciego — tworzy umowa podstawowa lub zobowiązanie wynikające z innych zdarzeń prawnych. Stosunek ten jest przyczyną prawną zobowiązania dłużnika do świadczenia na rzecz osoby trzeciej (Bednarek, 2013, s. 1043). Konstrukcja umowy na rzecz osoby trzeciej łączy trzy stosunki zobowiązaniowe: pokrycia (między wierzycielem i dłużnikiem), zapłaty (między dłużnikiem a osobą trzecią), waluty (między wierzycielem i osobą trzecią (wyrok Sądu Najwyższego z 29 czerwca 2012 r., I CSK 606/11, Legalis). Pierwszy z nich, stanowiący podstawę umowy na rzecz osoby trzeciej, to stosunek pokrycia. Drugą relacją jest stosunek zapłaty (Koch, 2019).

⁷ W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalone jest stanowisko, że członek zarządu spółki kapitałowej nie wykonuje umowy menedżerskiej w ramach działalności gospodarczej. Funkcja w zarządzie spółki wyklucza osadzenie tytułu ubezpieczeń społecznych w art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (wyrok SN z 24 maja 2017 r., I UK 247/16, uchwała składu siedmiu sędziów SN z 17 czerwca 2015 r., III UZP/15, wyrok SN z 12 listopada 2014 r., I UK 126/14).

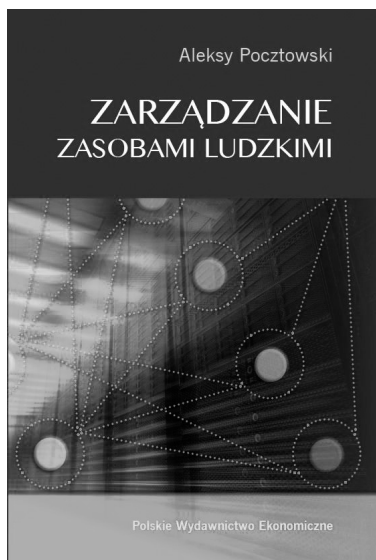
Bibliografia/References

- Bednarek, M. (2013). W: E. Łętowska (red.), *System prawa prywatnego. Tom 5. Prawo zobowiązań*. Warszawa.
- Drapała, P. (2018). W: M. Olejniczak (red.), *System prawa prywatnego. Tom 6. Prawo zobowiązań — część ogólna*. Warszawa.
- Dumkiewicz, M. (2018). *Kontrakt menedżerski (umowa o zarządzanie, umowa menedżerska)*. W: A. Kidyba (red.), *Pozakodeksowe umowy handlowe*. Warszawa.

- Katner, J. (2015). W: J. Katner (red.). *System prawa prywatnego. Tom 9. Prawo zobowiązań — umowy nienazwane*. Warszawa.
- Kidyba, A. (2016). *Prawo handlowe*. Warszawa.
- Koch, A. (2019). W: M. Gutowski (red.), *Kodeks cywilny. Tom II. Komentarz art. 353–626*. Warszawa.
- Łętowska, E. (2007). Umowa o świadczenie na rzecz osoby trzeciej jako figura prawna. W: A. Brzozowski, W. Kocot i K. Michałowska (red.), *W kierunku europeizacji prawa prywatnego. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Jerzemu Rajskiemu*. Warszawa.
- Łętowska, E. i Osajda, K. (2013). W: *System prawa prywatnego. Tom 5. Prawo zobowiązań — część ogólna*. Warszawa.
- Mról, T. (2004). W: J. Katner (red.). *System prawa prywatnego. Tom 9. Prawo zobowiązań — umowy nienazwane*. Warszawa.
- Pajor, T. (1982). *Odpowiedzialność dłużnika za niewykonanie zobowiązania*. Warszawa.
- Popiołek, W. (2013). W: K. Pietrzykowski (red.). *Kodeks cywilny. Tom I. Komentarz. Art. 1–449¹⁰*. Warszawa.
- Radwański, Z. (1986). *Prawo zobowiązań*. Warszawa.
- Szumański, A. (2004). Zagadnienia konstrukcyjne odpowiedzialności członka zarządu spółki kapitałowej względem wspólnika. W: M. Pyziak-Szafnicka (red.), *Odpowiedzialność cywilna. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Adama Szpunara*. Kraków: Zakamycze.
- Wójcik, K. (1981). Analiza umowy o świadczenie na rzecz osoby trzeciej jako stosunku prawnego. *Acta Universitatis Lodzensis. Folia Iuridica*, (6).

Prof. dr hab. Zdzisław Kuboń, autor wielu opracowań poświęconych kontraktom menedżerskim, m. in. „Umowy o zarządzanie członków zarządu spółek kapitałowych” (Warszawa–Zielona Góra 1998), „Kontrakty menedżerskie średnich kadr kierowniczych” (Wrocław 1999). Jest też autorem licznych artykułów dotyczących statusu menedżerów opublikowanych m.in. w miesięczniku „Praca i Zabezpieczenie Społeczne”.

Prof. dr hab. Zdzisław Kuboń, author of many studies and articles dedicated to managerial contracts, including, among others such titles as "Umowy o zarządzanie członków zarządu spółek kapitałowych" (Warszawa–Zielona Góra 1998), "Kontrakty menedżerskie średnich kadr kierowniczych" (Wrocław 1999). He has publicised numerous articles related to the status of managers, in monthly journal "Praca i Zabezpieczenie Społeczne" (Labour and Social Security Journal).

PWE poleca

Wiedza, umiejętności, zdolności, zdrowie, motywacja i wyznawane wartości przez osoby świadczące pracę decydują o ich zatrudnialności, stanowią źródło konkurencyjności organizacji oraz pomyślności regionów i krajów. Upowszechnianie się tego faktu w świadomości społecznej prowadzi do wzrostu profesjonalizmu w zakresie zarządzania zasobami ludzkimi, które ewoluuje od rutynowego administrowania w kierunku zrównoważonego zarządzania, integrującego — w strategiach i metodach rozwiązywania kwestii HR — aspekty ekonomiczne, społeczne i ekologiczne.

Zarządzanie zasobami ludzkimi, jako dziedzina badań oraz wdrożeń praktycznych rozwiązań dotyczących funkcjonowania ludzi w organizacji i na rynku pracy, jest związane z wieloma wyzwaniami, które determinują jego obecny i przyszły rozwój. Zaliczyć do nich należy zmiany technologiczne, które zmieniają charakter pracy oraz polityki i praktyki HR, czyniąc je coraz bardziej sieciowymi, zdalnymi i wirtualnymi. Zmiany demograficzne, generacyjne, w połączeniu z rosnącą mobilnością na rynkach pracy, to kolejne wyzwanie w obszarze zarządzania zasobami ludzkimi, które wiąże się z rosnącą różnorodnością. Należy też pamiętać o presji płynącej z rynków pracy na wzrost efektywności pracy, optymalizację kosztów i innowacyjność usług HR.

Zasygnalizowane powyżej kwestie stanowią przedmiot rozważań w książce, w której autor przedstawia problematykę zarządzania zasobami ludzkimi całościowo, łącząc jego

teoretyczne i praktyczne aspekty oraz podkreślając znaczenie kontekstu w rozwijaniu teorii i doskonaleniu praktyki w tej dziedzinie zarządzania.

Książka jest przeznaczona dla: osób prowadzących badania w obszarze zarządzania zasobami ludzkimi, studentów ekonomii, zarządzania, socjologii na wyższych uczelniach różnych typów, słuchaczy w szkołach zarządzania, uczestników kursów dla menedżerów, kadry zarządzającej, pracowników i innych praktyków HR

Księgarnia internetowa: www.pwe.com.pl